REFORMA DE L'EDITORIAL OMEGA A BARCELONA

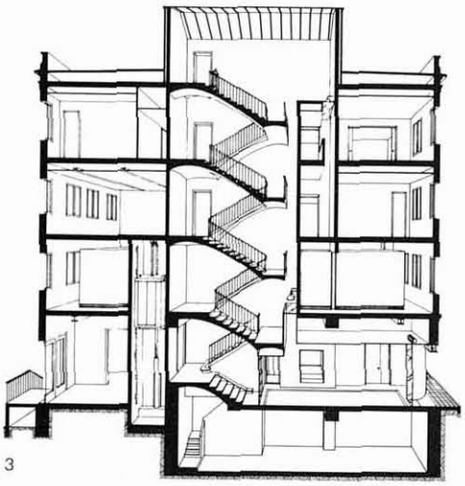
Lluís Nadal/Enric Beltran/Ramon Godó
Francesca Giró, decoradora
Projecte: 1981
Realització: 1982-83

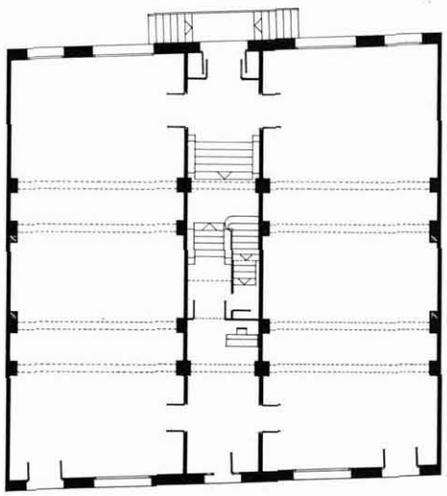
1

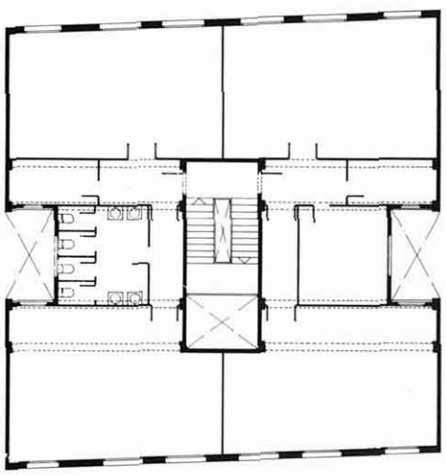
2

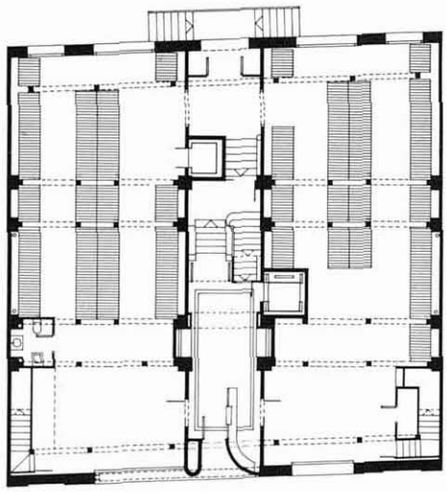
3

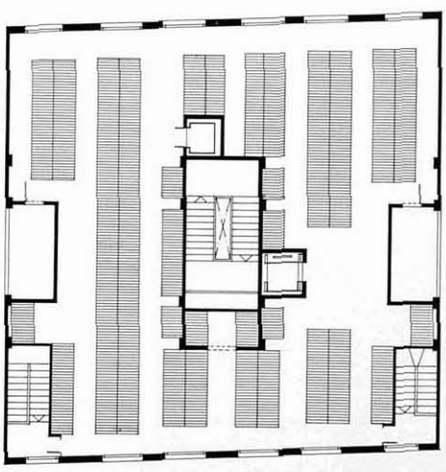
4

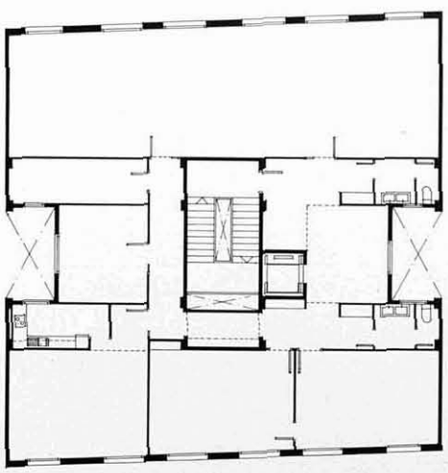
5

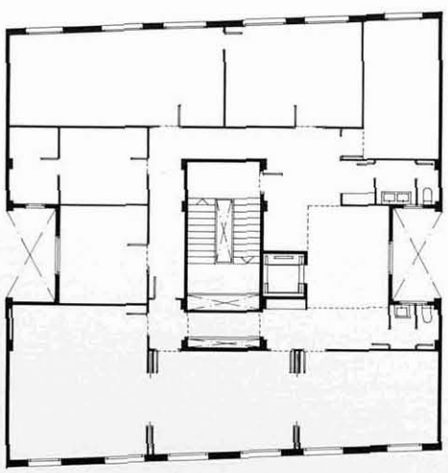
6

7

8

9

Aquesta casa va ser projectada l'any 1950, per l'arquitecte Esteve Pomés. La seva planta tindria la forma d'un quadrat perfecte de 18 × 18 m. si no fos pel lleuger fals escaire que fan les mitgeres amb la línia de façana. Tot i ésser concebut inicialment per a un programa d'habitatges, l'edifici va ser ocupat, des del començament i fins la nostra intervenció, per una escola privada.

Volem subratllar la capacitat d'adaptació a programes tan diversos —uns habitatges, una escola i una editorial— com la millor qualitat del projecte de Pomés. La clau d'aquesta flexibilitat es troba en la composició simètrica i ben ordenada de la planta i de la façana —que és plana, sense cossos afegits—, però, sobretot, en la utilització radical d'un sistema constructiu que concentra en les parets perimetrals —façanes i mitgeres— i en el nucli que forma la caixa d'escala tota la càrrega dels diferents sostres. Certament la fondària reduïda de l'edifici va afavorir la substitució, en cada pis, de les parets interiors per jàsseres metàl·liques. La llibertat en planta que l'arquitecte va aconseguir amb aquest sistema estructural és un signe que acredita la modernitat d'aquesta obra seva.

Quant a la nostra actuació començarem per assenyalar la impossibilitat de contemplar qualsevol ampliació de l'edifici, el volum del qual excedeix considerablement el que ara s'autoritzaria. Aquesta limitació ens va portar a reforçar el sostre de la planta baixa per poder destinar a magatzem de llibres, a més d'aquesta planta, tot el primer pis. S'han afegit un muntacàrregues hidràulic i dues escales d'emergència per comunicar entre ells els dos nivells que ocupen els llibres.

Els altres pisos, el segon i el tercer, contenen la part administrativa de l'editorial. A l'escala, que ha quedat com era, se li ha adossat un ascensor i segueix essent l'element vertebrador de l'edifici. La reducció del seu pati ha permès d'introduir en aquestes plantes superiors un petit passadís que millora positivament la circulació i que capta d'una manera molt efectiva la llum natural que ve de la claraboia.

L'apuntalament parcial de la façana per al pas d'una camioneta és un tema que vàrem aprofitar per donar a l'edifici un aspecte adient amb el seu nou ús. Amb la mateixa intenció vàrem eliminar les «barretes» que hi havia a les finestres, canviant els vidres per uns altres de més grans i, seguint el mateix procés, vàrem unificar el color de la façana, que abans presentava el gris de la pedra artificial, el vermell de la plaqueta ceràmica i el verd en les dues bandes laterals estucades.

A l'interior, la seqüència dels locals de gerència i la disposició de la sala de redacció donen la referència de la dimensió total de les dues façanes i de la idoneïtat de les seves obertures en relació al programa.

LLUÍS NADAL

Reformar una casa és diferent de fer una obra nova. El que distingeix d'inici la reforma és: haver de calçar el teu programa i el teu gust en un programa i un gust ja presents en l'objecte a reformar. En aquest necessari acoblament, és imprescindible guiar l'anàlisi cap a la comprensió dels aspectes més determinants d'aquest objecte arquitectònic, per descobrir-ne el que hi ha de noble i el que hi ha de miseriós, el que és respectable o ominós, el que és profund o lleuger, el que és episòdic o exemplar. Amb l'adquisició d'aquests coneixements se selecciona, s'esborra, es remarca, es difumina, se sobreposa, es calca, per acabar en un únic final possible: fent teva una obra que no ho és.

M'interessa assenyalar, abans que cap altra consideració, que l'obra feta per en Lluís Nadal ha arribat a aquest satisfactori resultat.

Aquesta reforma té l'origen en un encàrreg de la mena que t'agradaria tenir. Una empresa editora li encomana l'habilitació de la seva seu social en un edifici urbà existent construït l'any 1950. Exemple d'una arquitectura anònima, molt comú a Barcelona, d'intenció classicitzant, ben feta i de gust més que dubtós. En el seu moment va ser concebut per allotjar-hi una escola privada, però pensant els seus propietaris en una futura transformació en vivendes. Una història curiosa, una arquitectura coherent amb aquesta història i, amb la present reforma, un final feliç: l'edifici i el carrer han millorat.

Aquesta arquitectura, que ha resistit la reconversió en seu d'una oficina editorial, ofereix allò que ens agrada tant avui i que tenim per categoria habitualment en qualsevol projecte nou: una organització constructiva racional i neutra respecte a qualsevol programa, unes obertures a l'exterior amples i ordenades i unes mides harmòniques i ajustades a la seva situació urbana.

Però al costat d'aquestes bones maneres, dictades per una certa tradició constructiva, aquesta arquitectura quasi sempre ve acompanyada d'una anacrònica composició i una pobresa formal i expressiva incompatibles amb la més mínima inclinació a la modernitat, si bé es donen a uns nivells molt superficials i fàcilment transformables.

Amb la reforma actual, en Lluís Nadal ha ordenat el programa, comunicant generosament l'activitat en cada planta sense trencar les referències a l'orientació i les mides pròpies d'una superfície més aviat reduïda. Ha manipulat el recinte del pati interior d'escala, situat centralment, per facilitar la comunicació entre els laterals i per arrossegar una llum que ve de dalt cap a l'interior de cada planta.

Aquest encert en les relacions interiors en cada pis potser es troba a faltar en el vestíbul, molt elegant però hermètic, sobretot sabent que està en el centre del magatzem editorial, que és indiscutiblement modern després de la fina solució estructural que ha executat per adequar-lo a les càrregues del material en dipòsit.

Finalment ha homogeneïtzat i fet lluir les façanes pintant aplacats de pedra, bandes ornamentals d'estuc, replens ceràmics i medallons, esborrant el més desafortunat del gust ornamental manifestat en la construcció original, afirmant el seu gust modern amb els apuntalaments de l'accés en planta baixa.

És curiós de constatar com en unificar, mitjançant el color, els distints fragments compositius de la façana, els més distingits d'aquests —cornisa, relleus, textures— queden redimits en cobrar un nou valor en el conjunt, degut, únicament, a la llum que reben.

Per mi, l'ensenyament és aquest: amb coneixement, habilitat i economia, dirigit tot per una clara sensibilitat pel gust modern, Lluís Nadal ha fet absolutament seva una mediocre i anònima arquitectura del passat.

ENRIC SÒRIA BADIA

1. Façana abans de la reforma.

2. Façana al carrer Plató reformada.

3. Secció de la reforma.

4. Planta baixa abans de la reforma.

5. Plantes pisos 1er., 2on. i 3er. abans de la reforma.

6. Planta baixa (reformada).

7. Planta primera (reformada).

8. Planta segona (reformada).

9. Planta tercera (reformada).

10. Vista del passadís interior al costat de l'escala.

11. Accés a l'edifici.

10

11

Reportatge fotogràfic: Ferrán Freixa.